

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 7 kwietnia 2011 r.(*)

Swobodny przepływ towarów – Artykuł 34 TFUE – Cautio iudicatum solvi – Spółka prawa monakijskiego – Artykuł 18 akapit pierwszy TFUE

W sprawie C-291/09

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Rechtbank van koophandel te Brussel (Belgia) postanowieniem z dnia 17 lipca 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 lipca 2009 r., w postępowaniu:

Francesco Guarnieri & Cie

przeciwko

Vandavelde Eddy VOF,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, J.J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits i M. Safjan (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne'a, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J.B. Laignelota oraz M. van Beeka, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 września 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 28–30 WE.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy spółką Francesco Guarnieri & Cie (zwaną dalej „spółką Guarnieri”), która jest spółką prawa monakijskiego z siedzibą w Monako, a spółką Vandeveld Eddy VOF (zwaną dalej „spółką Vandeveld”), z siedzibą w Belgii, w przedmiocie dostawy różnych towarów oraz zapłaty za nie.

Ramy prawne

Wspólnotowy kodeks celny

3 Artykuł 3 ust. 2 lit. b) rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. L 302, s. 1), zastąpiony obecnie przez art. 3 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 450/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. ustanawiającego wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. L 145, s. 1) stanowi:

„Następujące terytoria położone poza terytorium państw członkowskich, z uwzględnieniem konwencji i traktatów, które są wobec nich stosowane, uważa się również za stanowiące część obszaru celnego Wspólnoty:

[...]

b) Francja

[...]

Terytorium Księstwa Monako, tak jak jest ono określone w konwencji celnej podpisanej w Paryżu dnia 18 maja 1963 r. (Journal officiel de la République française z dnia 27 września 1963 r., s. 8679)”.

Prawo belgijskie

4 Artykuł 851 Gerechtelijk Wetboek (belgijskiego kodeksu sądowiczego, zwanego dalej „GW”) stanowi:

„Jeżeli nie istnieją umowy międzynarodowe zwalniające podmioty pochodzące z państw będących stronami wspomnianych umów z obowiązku złożenia cautionis iudicatum solvi, podmiot zagraniczny, który wszczyna postępowanie lub zgłasza w nim interwencję, jest zobowiązany, jeżeli belgijski pozwany zażąda tego przed przedstawieniem jakichkolwiek innych zarzutów, złożyć kaucję na zabezpieczenie kosztów postępowania oraz odszkodowania, jakie mogą zostać od niego zasądzone. Pozwany może żądać złożenia kaucji, także po raz pierwszy, w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli jest on drugą stroną w tym postępowaniu”.

5 Z akt sprawy nie wynika, by istniała umowa międzynarodowa zwalniająca spółki prawa monakijskiego z obowiązku złożenia kaucji aktorycznej (cautio iudicatum solvi).

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

6 Spółka Fourcroy NV zamówiła od spółki Vandeveldde 21 000 „twister - glazen” (szkłanek typu „twister”), 100 000 świeczek do podgrzewacza oraz akcesoria dla potrzeb kampanii reklamowej promującej sprzedaż butelek likieru „Mandarine Napoléon”. Spółka Vandeveldde zleciła to zamówienie podwykonawcy – spółce Guarnieri.

7 Zdaniem spółki Vandeveldde spółka Guarnieri nie spełniła w prawidłowy sposób ciążącego na niej obowiązku dostawy. Zdaniem spółki Vandeveldde nie tylko bowiem dostawa nastąpiła z opóźnieniem, ale ponadto dostarczony towar był niezgodny z treścią zamówienia, albowiem 65% szklanek typu „twister” było stłuczonych, szklanki niepotłuczone były zabrudzone, opakowania plastikowe były uszkodzone (3000 sztuk), zaś nalepki reklamowe

były umieszczone po niewłaściwej stronie. W tej sytuacji spółka Vandevælde odmówiła spełnienia obowiązku zapłaty.

8 W konsekwencji spółka Guarnieri wniosła powództwo do Rechtbank van koophandel te Brussel (sądu handlowego w Brukseli), zasadniczo żądając zasądzenia od spółki Vandevælde zapłaty zaległych należności ujętych w fakturach wraz z odsetkami za zwłokę. W powództwie wzajemnym spółka Vandevælde zażądała zasądzenia od spółki Guarnieri odszkodowania obejmującego poniesioną stratę oraz utracone korzyści, wraz z odsetkami za zwłokę.

9 Bezpośrednio po wszczęciu postępowania przed sądem krajowym spółka Vandevælde podniosła na podstawie art. 851 GW żądanie złożenia przez spółkę kaucji aktorycznej w wysokości 2500 EUR na pokrycie kosztów postępowania, które mogą być od niej zasądzone.

10 Ponieważ spółka Guarnieri podniosła, że nakazanie jej złożenia kaucji aktorycznej narusza art. 28–30 WE dotyczące swobodnego przepływu towarów, Rechtbank van koophandel te Brussel uznał, że w celu dokonania oceny zgodności art. 851 GW z prawem Unii niezbędne jest zawieszenie postępowania i postanowił zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. [28 WE, 29 WE i 30 WE] zakazują, by powód mający monakijską przynależność państwową, który wniósł w Belgii powództwo o zapłatę faktur z tytułu dostawy szklanek typu »twister« i świeczek wraz z dodatkami, został na wniosek pozwanego mającego belgijską przynależność państwową zobowiązany do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania oraz odszkodowania, które mogą od niego zostać zasądzone?».

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

11 Na wstępie należy zauważyć, że z opisu stanu faktycznego dokonanego przez sąd krajowy wynika, że przedmiotem niniejszej sprawy nie jest struktura handlu eksportowego, lecz wyłącznie handel towarami, których miejscem przeznaczenia jest Belgia. Z tego względu zagadnienie wykładni art. 35 TFUE jest bezprzedmiotowe.

12 Podejmując kwestię oceny mechanizmu kaucji aktorycznej z punktu widzenia art. 34 TFUE i 36 TFUE, należy na wstępie rozstrzygnąć, czy odnośne postanowienia o swobodnym przepływie towarów znajdują zastosowanie w stanie faktycznym takim jak w sprawie przed sądem krajowym, który dotyczy dokonywanego przez spółkę monakijską przywozu towarów pochodzących z Monako do jednego z państw członkowskich.

13 W odniesieniu do tej kwestii trzeba przypomnieć, że art. 52 TUE i art. 355 TFUE nie włączają terytorium Księstwa Monako w obręb „terytorialnego zakresu stosowania traktatów”, a ponadto że wyłączenie z obszaru celnego Unii pociąga za sobą niestosowanie postanowień traktatu FUE dotyczących swobodnego przepływu towarów (zob. podobnie wyrok z dnia 23 września 2003 r. w sprawie C-30/01 Komisja przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, Rec. s. I-9481, pkt 60).

14 Niemniej na mocy art. 3 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 2913/92 terytorium Księstwa Monako uznaje się za część obszaru celnego Unii. W związku z tym do wymiany handlowej pomiędzy Monako a państwami członkowskimi nie mogą mieć zastosowania cła ani opłaty o skutku równoważnym, zatem towary pochodzące z Monako, będące przedmiotem bezpośredniego wywozu do jednego z państw członkowskich, należy traktować jako towary pochodzące z jednego z państw członkowskich. Zrównanie produktów monakijskich z produktami pochodzącymi z państw członkowskich skutkuje objęciem towarów pochodzących z Monako postanowieniami traktatu o swobodnym przepływie towarów (zob. analogicznie wyrok z dnia 15 grudnia 1976 r. w sprawie 41/76 Donckerwolcke i Schou, Rec. s. 1921, pkt 17, 18; a także ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, pkt 54).

15 Odnosząc się do kwestii, czy stanowi utrudnienie swobodnego przepływu towarów przepis prawa państwa członkowskiego, który nakłada na podmiot zagraniczny, na przykład na podmiot monakijski, obowiązek złożenia kaucji aktorycznej, w sytuacji gdy taki podmiot zamierza wnieść powództwo przeciwko podmiotowi ze wspomnianego państwa członkowskiego, podczas gdy opisany wymóg nie ciąży na podmiotach z wymienionego państwa, należy przypomnieć, że wszelkie wydawane przez państwa członkowskie przepisy regulujące obrót handlowy, które mogą bezpośrednio lub pośrednio, rzeczywiście lub potencjalnie, utrudniać handel wewnątrzspółnotowy, uznawane są za środki o skutku równoważnym z ograniczeniami ilościowymi (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 1974 r. w sprawie 8/74 Dassonville, Rec. s. 837, pkt 5; z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie C-421/09 Humanplasma, dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, pkt 26).

16 Tymczasem, jak podniosła rzecznik generalna w pkt 46 swej opinii, przepis krajowy, taki jak art. 851 GW ustanawiający wymóg złożenia kaucji aktorycznej, ma charakter czysto procesowy i jego celem nie jest regulowanie wymiany towarowej. Ponadto stosowanie rzeczonoego przepisu nie zależy od pochodzenia spornego produktu, lecz od łącznego spełnienia dwóch przesłanek, to jest, po pierwsze, istnienia sporu na tle zawartej umowy, w wyniku którego zostanie wniesione powództwo przed sądami belgijskimi, oraz, po drugie, skierowania powództwa przeciwko belgijskiemu pozwanemu, który zdecyduje się powołać na sporny przepis.

17 Wprawdzie tego rodzaju rozwiązanie skutkuje poddaniem podmiotów gospodarczych, które pragną wnieść powództwo, odmiennej regulacji procesowej w zależności od tego, czy

mają one przynależność zainteresowanego państwa członkowskiego, niemniej jednak, jak wskazała rzeczniczka generalna w pkt 46 i 47 swej opinii, okoliczność, że podmioty pochodzące z innych państw członkowskich miałyby z tego względu zawahać się przed sprzedażą towarów kupującym mającym siedzibę w tym państwie członkowskim i jego przynależność państwową, jest zbyt niepewna i pośrednia, aby uznać, że tego rodzaju przepis krajowy może utrudniać wewnątrzspółnotową wymianę handlową (zob. analogicznie wyroki: z dnia 7 marca 1990 r. w sprawie C-69/88 Krantz, Rec. s. I-583, pkt 11; z dnia 14 lipca 1994 r. w sprawie C-379/92 Peralta, Rec. s. I-3453, pkt 24; z dnia 5 października 1995 r. w sprawie C-96/94 Centro Servizi Spediporto, Rec. s. I-2883, pkt 41; z dnia 22 czerwca 1999 r. w sprawie C-412/97 ED, Rec. s. I-3845, pkt 11). Nie można uznać, by zostało ustalone istnienie związku przyczynowego pomiędzy możliwymi niekorzystnymi zmianami w handlu wewnątrzspółnotowym a spornym odmiennym traktowaniem.

18 Artykuł 34 TFUE nie stoi wobec tego na przeszkodzie przepisowi krajowemu takiemu jak art. 851 GW.

19 Powyższe stwierdzenie należy, zgodnie z tym, co przypomniała Komisja Wspólnot Europejskich, uściślić zastrzeżeniem, że Trybunał orzekł już, iż przepis krajowy taki jak będący przedmiotem sporu przed sądem krajowym, choć nie czyni rozróżnienia ze względu na pochodzenie produktów, stanowi jednak względem podmiotów pochodzących z innych państw członkowskich przejaw dyskryminacji bezpośredniej ze względu na przynależność państwową powoda, albowiem nie wymaga on składania kaucji aktorycznej przez podmioty krajowe (wyroki: z dnia 26 września 1996 r. w sprawie C-43/95 Data Delecta i Forsberg, Rec. s. I-4661, pkt 17, 22; a także z dnia 20 marca 1997 r. w sprawie C-323/95 Hayes, Rec. s. I-1711, pkt 19).

20 Nie można jednak stwierdzić występowania tego rodzaju dyskryminacji, zakazanej na mocy art. 18 akapit pierwszy TFUE, w odniesieniu do spółki monakijskiej takiej jak powódka w sprawie przed sądem krajowym, albowiem nie może ona skutecznie powoływać się na to postanowienie traktatu (zob. podobnie wyrok z dnia 2 października 1997 r. w sprawie C-122/96 Saldanha i MTS, Rec. s. I-5325, pkt 15; w dziedzinie swobodnego przepływu osób zob. także wyrok z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawach połączonych C-22/08 i C-23/08 Vatsouras i Koupatantze, Zb.Orz. s. I-4585, pkt 52).

21 W świetle powyższych rozważań na zadane pytanie należy udzielić odpowiedzi, że art. 34 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie temu, by przepisy państwa członkowskiego przewidywały wymóg złożenia kaucji aktorycznej przez powoda o monakijskiej przynależności państwowej, który do jednego z sądów cywilnych wspomnianego państwa wniósł przeciwko podmiotowi pochodzącemu z tego ostatniego państwa powództwo o zapłatę faktur wystawionych z tytułu dostawy towarów traktowanych

na równi z towarami wspólnotowymi, podczas gdy tego rodzaju wymóg nie ciąży na podmiotach pochodzących z omawianego państwa członkowskiego.

W przedmiocie kosztów

22 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 34 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by przepisy państwa członkowskiego przewidywały wymóg złożenia kaucji aktorycznej przez powoda o monakijskiej przynależności państwowej, który do jednego z sądów cywilnych wspomnianego państwa wniósł przeciwko podmiotowi pochodzącemu z tego ostatniego państwa powództwo o zapłatę faktur wystawionych z tytułu dostawy towarów traktowanych na równi z towarami wspólnotowymi, podczas gdy tego rodzaju wymóg nie ciąży na podmiotach pochodzących z omawianego państwa członkowskiego.

Podpisy

* Język postępowania: niderlandzki.